

Valtiovarainministeriö
Esa-Pekka Saari, erityisasiantuntija
kirjaamo.vm@gov.fi

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain ja positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 ja 25 §:n muuttamisesta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Verohallinnon Tulorekisteriyksiköltä lausuntoa koskien luonnosta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain ja positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 ja 25 §:n muuttamisesta.

Tulorekisteriyksikkö lausuu asiassa kunnioittaen seuraavaa:

- Tulorekisteriyksikkö pitää ehdotettuja muutoksia yleisesti kannatettavana sääntelyristiriitojen poistamiseksi, rekisteröidyn oikeusturvan parantamiseksi sekä uhkasakkotoimivallan osalta ilmoitusvelvollisuuden täyttämisen varmistamiseksi.
- Rekisterinpitäjän eli Tulorekisteriyksikön kyky toimeenpanna ehdotetut muutokset edellyttää erillisrahoitusta. Rekisterinpitäjän näkökulmasta ehdotus sisältää merkittäviä ja olennaisia muutoksia yksikön vastuuseen rekisterinpitäjänä ja yksikön operatiiviseen toimintaan verrattuna siihen, mitä tulotietojärjestelmästä annetussa laissa (53/2018) on alun perin säädetty koskien rekisterinpitäjän vastuuta tietojen oikeellisuudesta ja oikaisemisesta.
- Merkittävimmät erillisrahoitusta edellyttävät muutokset kohdistuvat sekä Tulorekisteriyksikön tietojärjestelmiin että tietojärjestelmien kehittämiseen tarvittaviin resursseihin. Lisäksi lisääntyvällä vastuulla on oleellisia vaikutuksia yksikön pysyvän toiminnan resursseihin. Muutokset kohdistuvat sekä Tulorekisteriyksikön ylläpitämään tulotietojärjestelmään että positiiviseen luottotietorekisteriin tulorekisterin tulotietojen käyttäjänä.

Vaikutukset rekisteröidylle

Rekisteröidyn oikeudet

Esitysluonnoksessa on pääasiallisesti kyse tiettyjen rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta koskien tulotietojärjestelmää, joita ovat 16 artiklan mukainen oikeus tietojen oikaisemiseen, 18 artiklan mukainen oikeus henkilötietojen käsittelyn rajoittamiseen ja 19 artiklan mukainen henkilötietojen oikaisua tai poistoa tai käsittelyn rajoitusta koskeva ilmoitusvelvollisuus.

Tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 4 §:n muutokset ovat yleisesti kannatettavia rekisteröidyn oikeusturvan parantamiseksi. Oikeus vaatia tietojen oikaisua suoraan rekisterinpitäjältä voi vaikuttaa positiivisesti tulorekisterin tietojen laatuun yksittäistapauksissa. Henkilötietojen käsittelyn rajoittamisesta kertovan merkinnän avulla voidaan välittää tulorekisterin tiedon käyttäjille ennakkoinen impulssi

siitä, että yhteen tai useampaan tulonsaajan ilmoitukseen saattaa olla tulossa oikaisu. Jokaisen tiedon käyttäjän vastuulle jää itse määrittellä se, mitä tosiasiallisia vaikutuksia tulorekisteristä välitettävällä merkinnällä olisi tiedon käyttäjän omissa prosesseissa.

Positiivinen luottotietorekisteri hyödyntää tulorekisteristä saatavia tulotietoja tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 a § perusteella positiivisesta luottotietorekisteristä annetussa laissa (739/2022) säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. Rekisteröidyn oikeusturvan kannalta on tärkeää, että tulorekisteristä voidaan välittää luovutettavien tulotietojen yhteydessä myös tieto siitä, jos rekisteröity on vaatinut henkilötietojen käsittelyn rajoittamista koskien henkilön omia tulotietoja.

Tulorekisteriyksikön uhkasakkotoimivallan lisäämisellä voi olla positiivisia vaikutuksia yksittäisen rekisteröidyn oikaisupyyntöä koskevaan asiaan, kun rekisterinpitäjällä olisi jatkossa tosiasiallinen keino tehostaa ilmoitusvelvollisuutta esimerkiksi tilanteissa, joissa ilmoituksia ei ole annettu tulorekisteriin lainkaan.

Tulorekisteriyksikkö kiinnittää huomiota siihen, että sen rooli rekisterinpitäjänä on vastaanottaa ja tallettaa tulotietoja, jotka on määritelty tulorekisterin tiedon käyttäjien tarpeista. Tulorekisteri jakaa tietoja tulorekisteristä edelleen tiedon käyttäjille lakisääteisten tiedonsaantioikeuksien mukaisesti. Ehdotuksesta tulisi käydä tarkkarajaisesti ilmi se, että rekisteröidyn oikeudessa tietojen oikaisemiseen on rekisterinpitäjän näkökulmasta kyse ainoastaan tulorekisteriin tehtävän rekisterimerkinnän oikeellisuuden varmistamisesta, eikä rekisterinpitäjän vastuu sisällä vastuuta tai toimivaltaa tutkia esimerkiksi etuuspäätöksen sisällön aineellista oikeellisuutta. Tulorekisterin tiedon käyttäjillä säilyisi toimivalta tulkita tulorekisteriin talletettua tietoa oman substanssilainsäädäntönsä näkökulmasta. Lisäksi esimerkiksi erilaiset etuuksiin liittyvät muutoksenhakuprosessit säilyvät ennallaan, eikä tulorekisterin kautta ole jatkossakaan mahdollista käynnistää päätöksen aineelliseen sisältöön liittyvää muutoksenhakua. Lainsäädännön tarkkarajaisuudella edistetään kansalaisten kykyä ymmärtää erilaisten käytössään olevien muutoksenhaku- ja oikeusturvaan liittyvien prosessien eroavaisuudet.

Vaikutukset Tulorekisteriyksikölle

Muutosten toimeenpano

Tulorekisteriyksikön näkökulmasta ehdotus sisältää merkittäviä ja olennaisia muutoksia yksikön vastuuseen rekisterinpitäjänä ja yksikön operatiiviseen toimintaan verrattuna siihen, mitä tulotietojärjestelmästä annetussa laissa (53/2018) on alun perin säädetty koskien rekisterinpitäjän vastuuta tietojen oikeellisuudesta ja oikaisemisesta. Muutosten toimeenpano edellyttää erillisrahoitusta sekä investoinnin että ylläpidon osalta.

Hallintoasioiden käsittelyvolyymit

Esityksen vaikutuksissa rekisteröidyille mainitaan, että Tulorekisteriyksikön tietoon ei toisaalta ole rekisteröityjen tai tietosuojavaltuutetun taholta saatettu tapauksia, joissa nykysääntelyyn olisi koettu liittyvän puutteita rekisteröityjen oikeuksien toteutumisen kannalta. Tulorekisteriyksikkö kiinnittää huomiota siihen, että edellä mainitusta ei voida tehdä johtopäätöstä lainsäädäntömuutoksen jälkeen vireille saapuvista, rekisteröidyn oikeuksia koskevien hallintoasioiden määrästä, koska kyseessä on perustavanlaatuisen muutos rekisteröidyille alun perin tulotietojärjestelmästä annetussa laissa rajoitettuihin oikeuksiin. Vireille saapuvien oikaisupyyntöjen määrä on arvioitu merkittäväksi ja niiden käsittelyyn on varattava pysyviä lisäresursseja.

Lisäksi esityksessä todetaan, että tulotietojärjestelmään vastaanotetaan vuosittain yli sata miljoonaa ilmoitusta, joista maksajat korjaavat kolmesta neljään prosenttia. Yksikkö täsmentää, että kolmesta neljään prosenttia ilmoituksista korjataan *korvaavalla ilmoituksella*. Tulorekisterin tietoja on tietyissä tilanteissa korjattava

mitätöimällä alkuperäinen ilmoitus, eivätkä mitätöidyt ilmoitukset sisälly mainittuun prosenttiosuuteen.

Uhkasakko

Esityksessä on todettu, että ilmoitusvelvollisuuteen liittyvän laiminlyönnin vähäisyyttä arvioitaisiin sen perusteella, kuinka laajasti oikeat tiedot ovat jääneet ilmoittamatta tulorekisteriin, mikä merkitys tiedoissa olevilla puutteilla tulorekisterin tiedon käyttäjille on, onko tietojen ilmoittamisen laiminlyönti tietyn ilmoittajan kohdalla ollut toistuvaa ja sisältyykö ilmoittamisen laiminlyöntiin tahallisuutta. Tulorekisteriyksikön näkökulmasta jää epäselväksi se, miten yksikön on tarkoitus arvioida tiedoissa olevan puutteen merkitystä tiedon käyttäjille.

Tietojen korjaamisen lainsäädäntöpohja

Esityksessä todetaan, että Tulorekisteriyksikön rekisterinpitoon liittyvien vastuiden laajeneminen ei myöskään vaikuttaisi suorituksen maksajien vastuuseen täyttää tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:ssä tarkoitettu muualla laissa, kuten esimerkiksi verotusmenettelystä annetussa laissa, työeläkelainsäädännössä tai työtapaturma- ja ammattitautilaissa, säädetty ilmoitusvelvollisuutensa asianmukaisesti. Ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi tulee ilmoitettujen tietojen olla sisällöllisesti oikeita ja niissä mahdollisesti ilmenevät virheet korjata ilman aiheutonta viivytystä virheen havaitsemisen jälkeen.

Ehdotettu sääntelyratkaisu perustuu siihen, että kansallisesta laista kumotaan tai muutetaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa ristiriidassa olevat säännökset ja näiltä osin sovelletaan jatkossa suoraan yleistä tietosuoja-asetusta. Ilmoitusvelvollisen näkökulmasta ja rekisterinpitäjän osalta lainsäädäntöä toimeenpanevana tahona uusi sääntelyratkaisu on vaikeaselkoinen ja se voi aiheuttaa haasteita erityisesti tilanteissa, joissa ilmoitusvelvolliselle harkitaan asetettavaksi uhkasakkoa.

Viranomaisen toiminnan on perustuttava lakiin ja ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseen liittyvien vastuiden ja velvoitteiden on oltava ilmoittajan kannalta selkeitä ja tarkkarajaisia, jotta uhkasakon asettamista voidaan päätyä harkitsemaan. Vaikka nykyinen sääntelyratkaisu on tunnistettu ongelmalliseksi, se sisältää yksiselitteiset ja tarkkarajaiset säännöksen rekisterin tietojen oikeellisuuteen ja oikaisemiseen liittyvästä vastuusta. Jatkossa tämä vastuu on monimutkaisesti johdettavissa sekä tulotietojärjestelmästä annetusta laista että useista muista Tulorekisteriyksikön toimivaltaan kuulumattomista laeista, kuten vero- ja etuuslainsäädännöstä.

Rekisterinpitäjä

Esityksestä tulisi käydä selkeästi ilmi se, että Tulorekisteriyksikkö toimii sekä tulotietojärjestelmän että positiivisen luottotietorekisterin rekisterinpitäjänä. Lisäksi positiivisesta luottotietorekisteristä annettua lakia koskevissa muutoksissa tulisi tarkentaa, että henkilötietojen käsittelyn rajoittamista koskeva vaatimus kohdistetaan käytännössä tulotietojärjestelmän tietoihin.

Lainsäädännön voimaantuloajankohta

Lainsäädännön on ehdotettu tulevan voimaan 4.1.2027. Tulorekisteriyksikön näkökulmasta voimaantuloajankohta on mahdollinen vain siinä tilanteessa, että yksikkö saa muutosten toteuttamiseksi vaaditun rahoituksen täysimääräisenä sekä investoinnin, että pysyvän toiminnan osalta. Jos rahoitus saataisiin vain osittaisena tai ei lainkaan, voimaantuloajankohtaa on välttämätöntä arvioida uudelleen määrärahoja vasten.

Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö ei voi sitoutua lainvoimaantuloon suunnitellusti, mikäli rahoituksen saaminen viivästyy tai sitä ei saada täysimääräisenä.

Vaikutukset suorituksen maksajille

Tulorekisteriyksikön lisääntyvän vastuun takia Tulorekisteriyksikölle säädettäisiin oikeus asettaa ja tuomita uhkasakkoja tulorekisteriin liittyvän ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi.

Vaikutustenarvioinnissa suorituksen maksajille todetaan, että jatkossa selvityspyynnöt tulorekisterin tiedoissa havaituista virhe-epäilyistä tulisivat kuitenkin suorituksen maksajille ensisijaisesti Tulorekisteriyksiköltä eivätkä enää tulonsaajilta itseltään. Sen sijaan Tulorekisteriyksikön näkemyksen mukaan ei ole estettä rekisterinpitäjän vastuun kanssa rinnakkaiselle prosessille, jossa tulonsaaja (rekisteröity) esittää tiedon oikaisemista koskevan pyynnön suoraan suorituksen maksajalle, ilman että asia tulee missään vaiheessa lainkaan vireille rekisterinpitäjän käsiteltäväksi hallintoasiana.

Johtaja

Terhi Holmström

Ylitarkastaja

Essi-Emilia Yli-Hukka

TULOREKISTERI

Seuraavat dokumentit on allekirjoitettu keskiviikko 5. kesäkuuta 2024

Lausunto_542584.pdf

(166805 byte)

SHA-512: f9841788cd09c89316e150348a28c369350d6
05be5c9705f76d2492a5066d1b2ffcdd70e29e0d3f034a
82d9b608d061c002e9dfa587c5468f1153f4dec43436d

Allekirjoitukset

5.6.2024 12.56.42 (CET)

Yli-Hukka Essi-Emilia

essi-emilia.yli-hukka@vero.fi
Allekirjoitettu pika-allekirjoituksella

5.6.2024 12.59.19 (CET)

Holmström Terhi

terhi.holmstrom@vero.fi
Allekirjoitettu pika-allekirjoituksella

Allekirjoituksen on sertifioinut Assently

5.6.2024; Tulorekisteriyksikkö lausunto tulotietojärjestelmästä annettu laki

Tämän tosیتteen aitouden varmistaminen voidaan tehdä skannaamalla oheinen QR-koodi. Voit tehdä tämän myös käymällä <https://app.assently.com/case/verify>

SHA-512:

f9841788cd09c89316e150348a28c369350d605be5c9705f76d2492a5066d1b2ffcdd70e29e0d3f034a82d9b608d061c002e9dfa587c5468f1153f4dec43436d

Tästä tosیتteesta

Tämä dokumentti on allekirjoitettu Assently-palvelulla. Sähköisesti tunnistetun allekirjoituksen katsotaan olevan sähköisesti varmennettu. Suomen laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista 1/9/2009 määrittää, että sähköinen allekirjoitus on yhtä pätevä kuin perinteinen fyysinen allekirjoitus.

Assently AB, Org Nr 556828-8442
Assently AB | Hölländargatan 20, 111 60 Tukholma